

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia. Työttömyysturvalakia muutettaisiin siten, että työttömyysetuus maksettaisiin 65 työttömyysetuuden maksupäivältä 4,65 prosentilla alennettuna, jos henkilö ei ole 65 edeltävän työttömyysetuuden maksupäivän aikana osoittanut aktiivisuutta olemalla työssä yhteen työssäoloehto kerryttävään kalenteriviikkoon vaadittavaa työaikaa tai ansainnut yritystoiminnasta vastaavaa tuloa taikka ollut viittä päivää työllistymistä edistävässä palvelussa mainitun 65 päivän aikana. Lisäksi ehdotetaan, että omavastuu-aika lyhennetään seitsemästä päivästä viiteen päivään.

Esityksessä ehdotetaan myös, että työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia ja työttömyyskassalakia muutettaisiin niin, että valtion rahoitusosuus alennettua ansiopäivärahaa maksettaessa vastaisi peruspäivärahan suhteellista osuutta täydestä ansiopäivärahasta. Sairausvakuutuslain mukaisten etuuksien määrittelyyn ehdotetaan tehtäväksi muutos, jonka perusteella työttömyysetuuteen tehtävä alentaminen ei vaikuttaisi työttömyysetuutta mahdollisesti seuraavan sairausvakuutuslain mukaisen etuuden määrään.

Esitys liittyy valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen ja tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
<i>Työssäoloehto</i>	3
<i>Työttömyysetuuksien taso</i>	4
<i>Omavastuu aika</i>	4
<i>Työllistymistä edistävät palvelut</i>	5
<i>Ansiopäivärahojen rahoitus</i>	5
<i>Sairausvakuutuslain mukainen päiväraha työttömyysetuuden jälkeen</i>	5
3 ESITYKSEN TAVOITTEET, TOTEUTTAMISVAIHTOEHDOT JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	5
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	6
4.1 Vaikutukset kansalaisiin.....	6
4.2 Taloudelliset vaikutukset.....	9
4.3 Vaikutukset viranomaisiin.....	13
5 ASIAN VALMISTELU.....	14
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	15
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	16
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	16
1.1 Työttömyysturvalaki.....	16
5 luku Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset.....	16
6 luku Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto.....	16
7 luku Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset.....	19
1.2 Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta.....	19
1.3 Työttömyyskassalaki.....	19
1.4 Sairausvakuutuslaki.....	20
11 luku Päivärahaetuuksien määrä.....	20
2 VOIMAANTULO.....	20
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	20
LAKIEHDOTUKSET.....	23
1. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta.....	23
2. Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	26
3. Laki työttömyyskassalain 25 §:n muuttamisesta.....	27
4. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	28
LIITE.....	29
RINNAKKAISTEKSTIT.....	29
1. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta.....	29
2. Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	34
3. Laki työttömyyskassalain 25 §:n muuttamisesta.....	35
4. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	36

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Pääministeri Juha Sipilän hallitus nimesi vuoden 2017 talousarvioneuvottelujen yhteydessä valtiosihteeri Martti Hetemäen vetämään kolmikantaista työryhmää, jonka tehtävänä oli laatia yksi yhteinen esitys työllisyyden lisäämiseksi ja työttömyyden keston lyhentämiseksi. Yhtenä tavoitteena oli uudistaa ansiosidonnaista työttömyysturvaa nopeampaan työllistymiseen kannustavaksi niin, että se lisää työllisten määrää 8 000 henkilöllä ja että sen vaikutukset valtiontaloudelle ovat neutraalit.

Työryhmä valmisteli toimeksiantonsa mukaisesti työttömyysturvaan ns. aktiivimallin, jonka se on arvioinut lisäävän työllisten määrää toivotulla tavalla. Työryhmässä mukana olleet työmarkkinoiden keskusjärjestöt eivät ole sitoutuneet ehdotettuun malliin. Tällä hallituksen esityksellä toteutetaan työryhmän muistiossa työttömyysetuuksiin ehdotetut muutokset.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Työssäoloehto

Työttömyyspäivärahaan on oikeus työttömällä, joka on täyttänyt työssäoloehdon. Työssäoloehdon tarkoituksena on osoittaa, että henkilö on ollut vakiintuneesti työmarkkinoilla ja saanut ansiotyöstä toimeentulonsa.

Työssäoloehdosta säädetään työttömyysturvalain (1290/2002) 5 luvussa. Palkansaajan työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 28 lähinnä edellisen kuukauden aikana (tarkastelujakso) ollut 26 kalenteriviikkoa työssäoloehdon täyttävässä työssä. Työssäoloehdosta luetaan ne kalenteriviikot, joina henkilön työaika on ollut vähintään 18 tuntia ja palkka on ollut työehtosopimuksen mukainen. Jos alalla ei ole työehtosopimusta, kokoaikatyön palkan on oltava vähintään 1 187 euroa kuukaudessa (2017). Viikoittaisesta työaikaedellytyksestä voidaan poiketa valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetyillä edellytyksillä työaikajärjestelyiltään epätavallisilla aloilla. Valtioneuvoston työttömyysturvalain täytäntöönpanosta antamalla asetuksella (1330/2002) on säädetty työssäoloehdon täyttymisestä opetuslalla, kotityössä, luovilla ja esityksellisillä aloilla sekä urheilutoiminnassa.

Opetusalalla työssäoloehdosta voidaan lukea jokainen kalenteriviikko, jona 1) työaika on ollut vähintään puolet kyseessä olevan opetusalan päätoimisen tuntiopettajan alimmasta viikoittaisesta työtuntimäärästä, jos opetuslalla on päätoimisia tuntiopettajia, tai jona 2) työaika on vähintään kahdeksan tuntia, jos opetuslalla ei ole päätoimisia tuntiopettajia. Työajalla tarkoitetaan kalenteriviikoittain tehtyjä työtunteja tai sitä keskimääräistä viikkotyöaikaa, johon kuukausipalkka perustuu.

Työsuhteessa olevan kotonaan ulkopuoliselle työnantajalle työtä tekevän henkilön kohdalla työssäoloehdosta voidaan lukea jokainen kalenteriviikko, jona hänen palkkansa on ollut vähintään kolme neljäsosaa kysymyksessä olevan alan työehtosopimuksen mukaisesta 18 vuotta täyttäneelle täysin työkykyiselle maksettavasta vähimmäispalkasta tai, jollei työehtosopimusta ole, vähintään 890 euroa kuukaudessa.

HE 124/2017 vp

Alle kuukauden kestävässä työsuhteessa, jossa luovan tai esityksellisen työn osuus on ratkaiseva, voidaan työssäoloehtoon lukea jokainen kalenteriviikko, jona henkilön tästä työstä saama veronalainen tulo kuukauden tarkastelujakson aikana on ollut vähintään 1 187 euroa (2017).

Peruspäivärahan myöntämisen edellytyksenä olevaan työssäoloehtoon voidaan lukea jokainen kalenteriviikko urheilutoiminnassa, jossa henkilön urheilemisesta saama veronalainen tulo kuukauden tarkastelujakson aikana on ollut vähintään 1 187 euroa (2017).

Työttömyysturvalain 5 luvun 4 a §:n momentin mukaan työssäoloehdon täyttymistä laskettaessa otetaan huomioon 75 prosenttia niistä kalenteriviikoista, jotka henkilö on ollut palkkatuetussa työssä. Työssäoloehtoon ei lueta työtä, jota henkilö on tehnyt osasairauspäivärahaa saadessaan.

Yrittäjän työssäoloehto täyttyy, kun henkilö lähinnä edellisten 48 kuukauden aikana (tarkastelujakso) on työskennellyt yhteensä 15 kuukautta yrittäjänä. Kukin yrittäjänä työskennelty jakso luetaan yrittäjän työssäoloehtoon vain kerran. Työssäoloehtoon luetaan sellaiset kuukaudet, joina henkilön yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työtulo taikka työntekijän eläkelain mukainen ansio on ollut yhteensä vähintään 1047 euroa (2017).

Työttömyysetuuksien taso

Peruspäiväraha on 32,40 euroa päivältä vuonna 2017. Sitä korotetaan 5,23 eurolla yhdestä alle 18-vuotiaasta huollettavasta lapsesta, 7,68 eurolla kahdesta lapsesta ja 9,90 eurolla kolmesta tai useammasta lapsesta. Lisäksi peruspäivärahaan voidaan maksaa korotusosaa, joka on 4,74 euroa päivältä. Työmarkkinatuki on peruspäivärahan suuruinen, mutta sen määrää voi alentaa omat tai vanhempien tulot. Työttömyysetuuksia maksetaan viideltä päivältä viikossa. Peruspäiväraha on ilman korotuksia keskimäärin 697 euroa kuukaudessa.

Ansiopäiväraha muodostuu peruspäivärahan suuruudesta perusosasta ja ansio-osasta. Ansio-osa on 45 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Kun palkka kuukaudessa on suurempi kuin 95-kertainen perusosa, ansio-osa on tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta 20 prosenttia. Ansiopäiväraha lapsikorotuksineen on enintään 90 prosenttia ansiopäivärahan perusteena olevasta päiväpalkasta, kuitenkin vähintään mahdollisella lapsikorotuksella korotetun perusosan suuruinen.

Korotettu ansio-osa on 55 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Kun palkka kuukaudessa on suurempi kuin 95-kertainen perusosa, ansio-osa on tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta 25 prosenttia. Ansiopäiväraha lapsikorotuksineen on tällöin enintään yhtä suuri kuin ansiopäivärahan perusteena oleva päiväpalkka, kuitenkin vähintään mahdollisella lapsikorotuksella korotetun perusosan suuruinen.

Korotusosaa ja korotettua ansio-osaa maksetaan työllistymissuunnitelmassa tai työllistymissuunnitelmaa korvaavassa suunnitelmassa sovittujen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta enintään 200 päivältä.

Ostavastuu aika

Työttömyysetuutta maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa yhteensä seitsemää täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Omavastuu aika asetetaan kerran työttömyyspäivärahan enimmäisaikaa kohti.

Ostavastuu-aikaa ei kuitenkaan aseteta, jos päivärahakauden enimmäisaika alkaa vuoden kuluessa edellisen enimmäisajan alkamisesta ja jos omavastuu-aika on asetettu edellisen päivärahakauden enimmäisajan alkaessa.

Työmarkkinatuessa ei aseta omavastuu-aikaa, jos henkilön alkaa saada työmarkkinatukea välittömästi sen jälkeen, kun työttömyyspäivärahan enimmäisaika on tullut täyteen.

Työllistymistä edistävät palvelut

Työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 15 kohdassa on määritelty työllistymistä edistävät palvelut. Mainitun säännöksen mukaan työllistymistä edistävällä palvelulla tarkoitetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua, mainitun lain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua kokeilua, kotoutumisen edistämistä annetun lain 22—24 §:ssä tarkoitettua omaehtoista opiskelua ja kuntouttavasta työtöinnästä annetussa laissa tarkoitettua kuntouttavaa työtöimintää.

Ansiöpäivärahojen rahoitus

Työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 4 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on laissa 1301/2002, säädetään, että valtionosuutena työttömyyskassalle maksetaan kustakin ansiöpäivärahasta työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n mukaista peruspäivärahää vastaava määrä. Jos ansiöpäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuutena maksetaan se määrä, joka vastaa peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiöpäivärahasta. Vastaava yrittäjän ansiöpäivärahan rahoittamista koskeva säännös on työttömyyskassalain (603/1984) 25 §:n 2 momentissa.

Sairausvakuutuslain mukainen päiväraha työttömyysetuuden jälkeen

Sairausvakuutuslain (1224/2004) 11 luvun 6 §:ssä säädetään sairaus- ja vanhempainrahojen sekä erityishoitorahan määrästä tilanteessa, jossa kyseinen päiväraha perustuu edeltävään työttömyysetuuteen. Käytettäessä maksettua työttömyysetuutta sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan määrän perusteena, laskennassa ei huomioida työttömyysetuuden sovittelussa huomioitavaa tuloa, työttömyysetuudesta vähennettävää sellaista etuutta joka otettaisiin huomioon myös sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan maksamisessa, ansiöpäivärahan korotettua ansio-osaa eikä peruspäivärahan taikka työmarkkinatuen korotusosaa.

3 Esityksen tavoitteet, toteuttamisvaihtoehdot ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on lisätä työllisyyttä kannustamalla työttömiä työnhakijoita aktiivisuuteen ja omatoimisuuteen työhaussa koko työttömyyden keston ajan. Uusien omavastuupäivien tavoitteena on, että työttömät aiempaa enemmän hakeutuisivat myös lyhytkestoiseen ja osaikaiseen työhön, millä pyritään ehkäisemään työttömyyden pitkittymistä. Ehdotettu malli koskisi sekä työttömyyspäivärahan että työmarkkinatuen saajia.

Uudet omavastuupäivät olisi mahdollista toteuttaa myös todellisina omavastuupäivinä eli aikana, jolta työttömyysetuutta ei lainkaan maksettaisi, etuudesta tehtävän 4,65 prosentin vähennyksen sijasta. Kun aikana otettava omavastuupäivä tarkoittaisi soviteltua päivärahää saavalla ns. laskennallisen työtulon käyttämistä sovittelutulona, valittua vaihtoehtoa on pidettävä etuuden hakijan ja toimeenpanijan kannalta selkeämpänä toteuttamisvaihtoehtona. Toteuttamisvaihtoehtona on tarkasteltava myös, mitä tavoitteena oleville työllisyysvaikutuksille tapah-

tuisi, jos muutoksia ei tehtäisi. Esityksen kannustinvaikutuksen pois jääminen tarkoittaisi arvioon mukaan sitä, että tavoitellut työllisyysvaikutukset jäisivät toteutumatta.

Ehdotetussa mallissa vähennettäisiin työttömyyden alun omavastuupäivien määrää ja lisättäisiin omavastuupäiviä työttömyyden ajalle, jos työnhakija ei ole ollut riittävästi työssä tai työllisyyttä edistävissä palveluissa. Työnhakijan aktiivisuutta tarkasteltaisiin 65 työttömyysetuuden maksupäivän jaksoissa, mikä vastaa noin kolmen kuukauden yhdenjaksoista työttömyyttä. Jos työnhakija ei ole ollut riittävän aktiivinen tarkastelujakson aikana, maksettaisiin hänelle työttömyysetuus seuraavalta 65 maksupäivältä 4,65 prosentilla alennettuna. Tämä vastaa yhtä omavastuupäivää kuukauden aikana.

Henkilön katsottaisiin olleen riittävästi työssä tai työllistymistä edistävässä palvelussa, jos hän on ollut yhden kalenteriviikon työssäoloehdon täyttävässä työssä, 65 maksupäivän aikana työssä yhteensä niin paljon, että työ kalenteriviikon aikana tehtynä luettaisiin työssäoloehtoon tai 65 maksupäivän aikana yhteensä viisi päivää työllistymistä edistävässä palvelussa. Jos henkilö on ollut työssä yrittäjänä, katsotaan hänen olleen riittävästi työssä, jos hän on ansainnut yritystoiminnassa neljän peräkkäisen kalenteriviikon aikana 23 prosenttia työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n 1 momentin mukaisesta yrittäjän työssäoloehtoon vaaditusta kuukausiansiosta.

Kahdenkertaisen seuraamuksen estämiseksi, riippumatta siitä, onko henkilö ollut tarkastelujaksolla aktiivinen, ehdotetaan, että työttömyysetuus maksettaisiin aina täytenä 65 maksupäivän ajalta sellaisen jakson jälkeen, jolta etuuden saaminen on estynyt henkilölle asetetun 2 a luvussa tarkoitetun korvauksettoman määräajan vuoksi. Koska päiviä, joilta työttömyysetuutta ei makseta soviteltua päivärahaa koskevien rajoitusten vuoksi tai kokoaikatyöhön taikka päätoimiseen yritystoimintaan työllistymisen vuoksi ei luettaisi etuuden maksupäiviin, ehdotetaan myös, että työttömyysetuus maksettaisiin tällaisen jakson jälkeen aina täytenä 65 päivän ajalta. Nämä korvauksetonta määräaika taikka työllistymistä seuraavat 65 täyden työttömyysetuuden maksupäivät muodostaisivat seuraavan aktiivisuutta koskevan tarkastelujakson.

Lisäksi ehdotetaan, että jos etuus maksettaisiin alennettuna siksi, että aktiivisuutta ei ole ollut riittävä määrä edeltävällä tarkastelujaksolla, ansiopäivärahoihin maksettava valtionosuus vastaisi peruspäivärahan suhteellista osuutta täydestä ansiopäivärahasta.

Työttömyyden alun omavastuupäivien alentaminen seitsemästä päivästä viiteen päivään parantaisi työttömyyden alkamisesta ensimmäisen kolmen kuukauden aikana maksettavan työttömyysturvan tasoa. Sen jälkeen hänen päivärahansa taso riippuisi siitä, onko hän ollut riittävän aktiivinen.

Ehdotetun mallin työllisyysvaikutusten arviointi on erittäin vaikeaa. Työryhmän muistiossa työllisyyden on arvioitu lisääntyvän 5 000—12 000 henkilötyövuotta niillä, jotka saavat ansiopäivärahaa. Todennäköisesti työllisyysvaikutus asettuu näiden kahden ääripään väliin.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Vaikutukset kansalaisiin

Aktiivimallissa vähennettäisiin työttömyyden alun omavastuupäivien määrää ja lisättäisiin omavastuupäiviä työttömyyden ensimmäisen kolmen kuukauden jälkeiselle työttömyysajalle, joiden toteutumiseen etuudensaajalla olisi mahdollisuus itse vaikuttaa. Työttömyyden alun omavastuupäivien alentaminen seitsemästä päivästä viiteen päivään parantaisi työttömyyden

alkamisesta ensimmäisen kolmen kuukauden aikana maksettavan työttömyysturvan tasoa. Työttömyyden ensimmäinen 65 päivän pituinen maksujakso toimisi ensimmäisenä tarkastelujaksona. Mikäli työtön ei tänä aikana täyttäisi aktiivisuusedellytystä, työttömyysturvaan tulisi seuraavan kolmen kuukauden ajaksi yksi kuukausittainen omavastuupäivä eli päivärahan määrää alennettaisiin 4,65 prosentilla. Tämä maksujakso toimisi liukuvasti seuraavan 65 päivän maksujakson tarkastelujaksona.

Aktiivisuusedellytyksen täyttäminen olisi mahdollista monin tavoin. Sen voisi täyttää jo kolmella työpäivällä 65 maksupäivän aikana, joten malli kannustaisi lyhyidenkin sijaisuuksien tai määräaikaistöiden vastaanottamiseen. Jos malli kannustaa tavoitteiden mukaisesti jatkuvaan aktiivisuuteen, työttömyysturvan tasossa ei olisi minkäänlaista muutosta. Lyhyiden työsuhteiden vastaanottaminen voisi johtaa pysyvämpään työllistymiseen ja siten ehkäistä pitkäaikais-työttömyyttä.

Ansiosidonnaista päivärahaa sai vuonna 2016 noin 337 000 henkilöä, peruspäivärahaa sai noin 81 600 henkilöä ja työmarkkinatukea noin 306 500 henkilöä. Yhden etuuspäivän vaikutus maksettavaan etuuteen on 4,65 prosenttia. Jos aktiivisuusedellytys ei täyty, vaikutus on peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea saavan etuuteen ilman korotusosia noin 32,40 euroa kuukaudessa ja pienentää kuukaudessa maksettavaa tukea noin 697 eurosta 664 euroon. Ansiopäivärahaa saavalla vaikutus on keskimäärin noin 66 euroa ja pienentää kuukaudessa maksettavaa päivärahaa arviolta noin 1 420 eurosta 1 353 euroon. Ansiopäivärahan saajalla vaikutus riippuu työttömyyttä edeltävistä tuloista, ja 1 000 euron työttömyyttä edeltävillä tuloilla vaikutus on noin 38 euroa, 2 000 tuloilla noin 58 euroa ja 3 000 euron tuloilla noin 78 euroa kuukaudessa kun ei huomioida mahdollisia korotusosia.

Jos työttömyysetuuden saaja täyttää aktiivisuuden työllistymällä palkkatyöhön tai yritystoiminnassa, hän voi saada työttömyysetuutensa soviteltuna. Etuuden sovitellussa tuloja koskee 300 euron suojaosa, ja vasta tämän ylittävä tulo vaikuttaa pienentävästi työttömyysetuuteen. Perustilanteessa ylittävistä tuloista 50 % vähentää täyttä työttömyysetuutta. Täyttämällä aktiivisuuden, henkilö paitsi säilyttää täyden työttömyysetuuden alentamattomana, hän myös saa taloudellisen tuen soviteltuna, jolloin henkilön toimeentulo paranee täyteen työttömyyteen verrattuna.

Siihen, säilyykö päivärahan tai työmarkkinatuen taso muuttumattomana, vaikuttaa työttömän työnhakijan oman aktiivisuuden lisäksi tarjolla olevien työpaikkojen määrä ja niiden laatu. Jos paikkakunnalla on tarjolla lyhytkestoisia työnhakijalle soveltuvia työpaikkoja, on työllistyminen luonnollisesti helpompaa kuin seudulla, jossa niitä ei ole. Myös TE-toimistojen mahdollisuudet tarjota palkkatuetta työtä tai työllistymistä edistäviä palveluja vaihtelevat eri puolilla maata.

Osittaisen työllistymisen vaikutuksia kuvaa tilastotieto jo toteutuneesta sovitellun työttömyysetuuden saannista. Vuonna 2016 osittaisen työllistymisen perusteella soviteltua työttömyysetuutta Uudenmaan työmarkkinatuen saajista (84 690 henkilöä) sai 11 715 henkilöä eli 13,8 % etuuden saajista. Ansiopäiväraha saaneista uusmaalaisista (67 169 henkilöä) etuutta sai soviteltuna 18 519 henkilöä (27,6 %). Kainuussa vastaavat luvut olivat yhteensä 4 649 työmarkkinatuen saajaa, joista 943 sai etuutta soviteltuna (20,3 %), 6 581 ansiopäivärahan saajaa, joista 1 948 sai etuutta soviteltuna (29,6 %). Keski-Pohjanmaalla puolestaan vuonna 2016 työmarkkinatukea sai yhteensä 3 150 henkilöä, joista etuutta sai soviteltuna 553 henkilöä (17,6 %), 4 086 ansiopäivärahan saajaa, joista 1 428 sai etuutta soviteltuna (35 %).

Myös ammattialakohtaisia eroja ja eroja sukupuolten välillä ammattialakohtaisesti on mahdollista tarkastella soviteltua työttömyysetuutta koskevien tilastotietojen perusteella. Palvelu- ja

HE 124/2017 vp

myyntityöntekijänä osittain työskentelevistä sai soviteltua ansiopäivärahaa vuonna 2016 yhteensä 27 388 henkilöä, joista naisia oli 23 382 henkilöä (85,4 %). Samana vuonna rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöinä työskentelevistä 13 580 henkilöä sai etuutensa soviteltuna osittaisen työllistymisen perusteella. Heistä naisia oli 2 418 henkilöä eli 17,8 %.

Työllistymismahdollisuuksiin liittyy edellä kuvatulla tavalla se, millaisia työpaikkoja työttömälle työnhakijalle on tarjolla. Avoimien työpaikkojen määrässä ja laadussa on alueellisia eroja, mutta työhallinnolle avoimeksi ilmoitettuja aktiivisuuden osoittamiseen soveltuvia työpaikkoja on ollut avoimena koko maassa vuonna 2016.

Avoimet työpaikat vuonna 2016	Kokoaikatyöt	Osapäivätyöt	Muu osa-aikatyöt	Muut	Yhteensä
YHTEENSÄ	375 646	2 040	49 746	164 998	592 430
01-UUSIMAA	143 087	632	17 366	64 510	225 595
02-VARSINAIS-SUOMI	29 312	178	3 557	13 245	46 292
04-SATAKUNTA	10 793	99	1 116	5 083	17 091
05-KANTA-HÄME	9 284	55	942	4 013	14 294
06-PIRKANMAA	34 082	254	4 892	13 047	52 275
07-PÄIJÄT-HÄME	12 088	56	1 806	5 823	19 773
08-KYMENLAAKSO	8 454	38	1 015	3 379	12 886
09-ETELÄ-KARJALA	5 994	38	1 306	3 063	10 401
10-ETELÄ-SAVO	10 276	27	1 503	3 721	15 527
11-POHJOIS-SAVO	17 732	149	2 128	7 273	27 282
12-POHJOIS-KARJALA	7 116	15	1 247	4 009	12 387
13-KESKI-SUOMI	14 021	54	1 648	6 353	22 076
14-ETELÄ-POHJANMAA	8 759	40	2 163	5 551	16 513
15-POHJANMAA	8 074	23	1 586	3 089	12 772
16-KESKI-POHJANMAA	3 315	20	380	935	4 650
17-POHJOIS-POHJANMAA	21 115	108	3 661	8 366	33 250
18-KAINUU	3 982	61	437	1 710	6 190
19-LAPPI	11 677	84	1 592	5 197	18 550
21-AHVENANMAA-ÅLAND	2 035	8	410	244	2 697
90-TUNTEMATON(ULKOMAA)	14 450	101	991	6 387	21 929
<i>Lähde: TEM/Työnvälitystilasto, taulu 2920.</i>					
*ryhmä muu sisältää yötyö, iltatyö, vuorotyöt ja tuntemattomat					

Alue- ja erityisesti ammattialakohtaisista toteutuneeseen maksatukseen perustuvista tilastotiedoista on tarpeen huomioida se, että aktiivimallissa ei aseteta rajoitteita sen suhteen, millä ammattialalla henkilö osoittaa aktiivisuutta työmarkkinoilla. Rajoituksia ei ole myöskään sen suhteen, miten työtehtävä, jossa henkilö työllistyy, on ilmoitettu auki (työhallinnon palvelut vai muut kanavat) vai onko kyse niin kutsutusta piilotyöpaikasta. Työllisyystavoitteen saavuttamisen näkökulmasta merkitystä on lisäksi halulla ja mahdollisuudella ammatilliseen liikkuvuuteen, eli tavoite työllistyä myös muilla ammattialoilla kuin yksinomaan sillä, jolle henkilö työttömyyden alussa mahdollisesti sai ammattitaitosuojan. Mitä useammalta ammattialalta ja mitä laajemmalla alueella yritystoiminnan mahdollisuudet mukaan lukien työtön työnhakija on valmis ottamaan vastaan työtä, sitä todennäköisemmin hänen kohdallaan toteutuu esityk-

sellä tavoiteltu työllistyminen vähintäänkin osittaisena, jolloin henkilö hyötyy sovitellun päivärahan tuomasta taloudellisesta tuesta, etuuden tason leikkaamisen sijasta.

Palkkatyöhön tai yritystoimintaan työllistymisen lisäksi aktiivisuuden voi osoittaa osallistumalla työllistymistä edistävään palveluun. Palveluun osallistumisessa on eroja ja palveluiden kestossa on niin ikään eroja. Osallistumismäärät kuvaavat aktiivisuuden palveluun osallistumisen kautta osoittamisen vaikutuksia. Esimerkiksi Uudellamaalla alkoi vuonna 2016 yhteensä 1 900 työnhakuvalmennusjaksoa, osallistujista 860 oli miehiä ja 1 040 naisia. Kainuussa työnhakuvalmennusjaksoja alkoi yhteensä 690, miehiä osallistujista oli 360 ja naisia 330, ja Pohjanmaalla 590 jaksoa, osallistujista miehiä oli 310, naisia 280. Yhteensä koko maassa työnhakuvalmennusjaksoja alkoi 20 790 kappaletta.

Yleisin työllistymistä edistävä palvelu on kuntouttava työtoiminta. Näitä jaksoja alkoi vuonna 2016 yhteensä 84 400 kappaletta. Osallistujista miehiä oli 47 920 henkilöä ja naisia 26 470 henkilöä. Toiseksi yleisin palvelu oli työkokeilu, jota vuonna 2016 alkoi yhteensä 62 810 jaksoa (miehiä osallistujista oli 28 870 henkilöä, naisia 33 950 henkilöä).

Palveluiden kestoissa on vaihtelua. Vuonna 2016 päättyneistä palveluista kestoltaan lyhimpiä olivat työnhakuvalmennus (kesto keskimäärin 3 viikkoa) ja uravalmennus (kesto keskimäärin 5 viikkoa). Pisimpiä olivat omaehtoinen opiskelu (57 viikkoa) ja palkkatuettu työ (30 viikkoa). Jos työllistymistä edistäviin palveluihin esitettyä lisämäärärahaa käytetään erityisesti lyhytkestoisten palveluiden järjestämiseen, lisämääräraha mahdollistaa nykyistä useammalle henkilölle osallistumisen työllistämistä edistävään palveluun ja aktiivisuuden osoittamisen palvelun avulla, jolloin etuuden taso ei alene. Toisaalta osallistuessaan omaehtoiseen opiskeluun henkilö osoittaa jatkuvasti edellytetyllä tavalla aktiivisuuttaan, jolloin etuus ei myöskään alene.

4.2 Taloudelliset vaikutukset

Aktiivimallin vaikutukset riippuvat siitä, miten hyvin mallin tavoitteet toteutuvat ja vuoden 2018 osalta missä vaiheessa tavoitteiden toteutuminen käynnistyy. Malli kuitenkin parantaa julkisen talouden tilaa sekä silloin kun se onnistuu tavoitteessaan työttömien aktivoitumiseen nykyistä enemmän että silloin, jos sillä ei ole mitään vaikutusta työttömien aktiivisuuteen. Tämä johtuu siitä, että mallin vaikutusten ääritilanteet vahvistavat kumpikin julkista taloutta joko säästämällä työttömyysturvamenoja tai lisäämällä työllisyyttä.

Ansiopäivärahaa maksettiin vuonna 2016 noin 2 707 miljoonaa euroa. Peruspäivärahaa maksettiin noin 338 miljoonaa euroa ja työmarkkinatukea maksettiin noin 1 832 miljoonaa euroa.

Ansiopäivärahan säästö on arvioitu sekä Tilastokeskuksen SISU-mikrosimulointimallilla että Finanssivalvonnan vuotta 2015 koskevista työttömyysturvatilastoista ja arvio on samansuuruinen molemmilla aineistoilla.

Ansiopäivärahan omavastuuajan lyhentäminen kahdella päivällä lisää ansioturvan menoja noin 37 miljoonalla eurolla. Ansiopäivärahan osalta työttömyysturvamenoihin syntyy uusista omavastuupäivistä enimmillään noin 70 miljoonan euron säästö, mikäli muutoksella ei ole minkäänlaista vaikutusta työttömien aktivoitumiseen. Tällöin kaikkien niiden ansiopäiväraha, jotka eivät ole 65 työttömyyspäivärahan maksupäivän tarkastelujaksolla olleet töissä tai työllistymistä edistävissä palveluissa, alennetaan kolmen kuukauden jälkeen yhdellä omavastuupäivällä jokaisella kuukauden pituisella maksujaksolla. Käytännössä tämä toteutuu pienentämällä etuutta 4,65 prosentilla.

HE 124/2017 vp

Arviossa on oletettu, että soviteltua päivärahaa saaneiden työllistymisedellytys täyttyy. Jotta päivärahaa sovitellaan, palkan kuukaudessa tulee ylittää 300 euron suojaosa. Tällöin se todennäköisesti täyttää myös työllistymisedellytyksen. Lisäksi arviossa on oletettu, että työllistymistä edistävissä palveluissa olevien työllistymisedellytys täyttyy. Työllistymistä edistävien palvelujen keskimääräinen kesto on työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan vaihdellut 20—160 päivän välillä. Lyhyitä, alle kuukauden kestäviä jaksoja esiintyi erityisesti työvoimakoulutuksessa ja työnhakuvalmennuksessa ja pitkiä jaksoja esiintyi erityisesti omaehtoisessa opiskelussa. Kuntouttavan työtoiminnan kesto oli keskimäärin noin 14 viikkoa. Käytännössä siis kaikki työllistymistä edistävä palvelu täyttää aktiivisuusedellytyksen.

Aktiivimalli koskee myös perusturvaa, eli peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea. Omavastuuajan lyhentäminen lisää perusturvan etuusmenoja 6 miljoonalla eurolla. Mikäli mallilla ei olisi mitään vaikutusta työttömien käyttäytymiseen, työmarkkinatukimenoista säästyisi arviolta noin 33 miljoonaa euroa ja peruspäivärahasta noin 5 miljoonaa euroa. Kunnat osallistuvat pitkään työttömänä olleiden työmarkkinatuen rahoitukseen. Siksi työmarkkinatuen säästöstä noin 8 miljoonaa euroa kohdentuisi kunnille ja noin 25 miljoonaa euroa valtiolle. Aktiivimallin omavastuupäivien ulottaminen työttömien perusturvaan vaikuttaisi lisäksi myös toimeentulotukeen, asumistukeen ja verotukseen. Näitä vaikutuksia on arvioitu SISU- mikrosimulointimallin avulla. Asumistukimenot lisääntyisivät arviolta 4 miljoonalla eurolla ja toimeentulotukimenot lisääntyisivät arviolta 10 miljoonalla eurolla.

Alla olevissa taulukoissa on kuvattu mallin äärivaikutus tai enimmäissästö työttömyysturvamenoihin tilanteessa, että työttömyysetuuden saajat eivät aktivoituisi nykyistä enempää. Suurimmillaan malli toisi julkiselle taloudelle noin 53 miljoonan euroa säästön, kun huomioidaan sekä omavastuuajan lyhentämisen vaikutus että aktiivimallin enimmäissästö. Toinen ääritilanne on se, että kaikki työttömät aktivoituvat, jolloin työttömyysturvamenoihin ei synny minäänlaista muutosta, mutta omavastuuajan lyhentäminen lisää etuusmenoja noin 35,8 miljoonalla eurolla.

ETUUSMENOJEN JA MUIDEN MENOJEN MUUTOKSET						
	Ansio-päiväraha-menojen muutos, milj. €	ETK-maksun muutos, milj. €	Peruspäiväraha ja työmarkkinatukimenojen muutos, milj. €	Toimeentulotuen muutos, milj. €	Yleinen asumistuki muutos, milj. €	Etuusmenojen muutos julkiselle taloudelle yhteensä milj. €
Aktiivimalli maksimi	-70	0	-38,0	12,0	7,0	-89,0
Omavastuuajan lyhentäminen kahdella päivällä	30	7	6	0	0	36
Muutokset yht.	-40	-7	-32	12	7	-53

HE 124/2017 vp

RAHOITUS								
Työttömyysturvan rahoitusosuudet						Toimeen-	Toimeen-	Yleinen
	TVR (sis. ETK maksun)	Työttö- myys- kassat	Valtio, ansio- turva	Valtio, perus- turva	Kunnat työmark- kinatuki	valtio	kunnat	asumistuki valtio
Aktiivimalli maksimi	-33	-4	-33	-30	-8	6	6	7
Ostavastuu- ajan lyhen- täminen kahdella päivällä	21	2	14	6	0	0	0	0
Muutokset yht.	-12	-2	-19	-24	-8	6	6	7

Verokertymän muutos	RAHOITUSASEMAN MUU- TOKSET YHTEENSÄ					
	Valtio, vero	Kunnat, vero	Valtio yhteensä	Kunnat yhteensä	Sosiaali- turva- rahastot yhteensä	
Aktiivimalli maksimi	-7	-27	-43	25	-7	
Ostavastuuajan lyhentä- minen kahdella päivällä	2	9	20	0	2	
Muutokset yht.	-5	-18	-23	25	-5	

Mallin vaikutusten toinen ääritilanne ansiosidonnaisen työttömyysturvan osalta on se, että kaikki työttömät työllistyvät tai osallistuvat työllistymistä edistävään palveluun aktiivisuusedellytyksen edellyttämällä tavalla. Käytännössä se tarkoittaa kolmen kuukauden sisällä työllistymistä 3—5 päivän ajan tai osallistumista työllistymistä edistäviin palveluihin 5 päivän ajan. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan etuusmenoihin ei muodostu minkäänlaista säästöä, jos etuudensaajien tulot kuukaudessa eivät ylitä euron 300 euron suojaosaa, mutta työllisyysvaikutus on karkeasti arvioiden noin 10 000 henkilötyövuoden luokkaa. Jos etuudensaajien palkka kuukaudessa ylittää 300 euron suojaosan, ansiopäiväraha sovitellaan ja ansioturvan menot pienenevät.

On varsin epätodennäköistä, että malli ei kannustaisi ketään hakeutumaan ansiotyöhön tai aktiivitoimiin nykyistä enemmän. Mitä suurempi osa työttömyysajalta työttömyysturvaa saavista aktivoituisi, sitä pienemmäksi työttömyysturvamenojen muutos jää. Soviteltua ansiopäivärahaa sai vuonna 2016 keskimäärin 30 600 henkilöä kuukaudessa yhteensä 7,9 miljoonalla päivältä. Soviteltujen päivien osuus kaikista päivistä oli noin 19 prosenttia. Laskennallisesti kustannusneutraali malli ansiosidonnaisen työttömyysturvan osalta olisi silloin, kun noin 50 prosenttia ansiopäivärahaa nykyisin passiiviajalta saavista aktivoituisi. Tällöin omavastuuajan lyhentämisen lisäkustannus ja aktiivimallin omavastuupäivien säästö olisivat suurin piirtein samansuuruiset. Asumistukimenot lisääntyisivät arviolta 3 miljoonalla eurolla ja toimeentulotukimenot lisääntyisivät arviolta 2 miljoonalla eurolla.

HE 124/2017 vp

Perusturvan osalta malli suurella todennäköisyydellä säästää julkisen talouden menoja johtuen siitä, että työttömyyden alun omavastuuajan lyhentäminen kohdistuu huomattavasti pienempään henkilökuntaan kuin uudet aktiivimallin omavastuupäivät johtuen etuuskien erilaisista rakenteista. Työmarkkinatuessa uudet saajat ovat suurelta osin sellaisia, joilla työttömyyspäivärahan enimmäisaika on täyttynyt eikä työttömyyden alussa olevaa etuuden saamisen omavastuuajaa tule uudestaan eikä siten minkäänlainen omavastuuajan lyhennys toteudu. Toisaalta työmarkkinatuessa ei ole enimmäisaikaa ja työmarkkinatuen saajissa on huomattavan paljon pitkään etuutta saavia henkilöitä. Työttömyyden alun jälkeen, etuuden maksamisen jatkua, potentiaalisesti asetettavia uusia omavastuupäiviä on siis paljon työttömyyden alun omavastuuajan lyhentämisen päiviin nähden. Siksi perusturvan osalta mallin kustannusneutraalisuus edellyttäisi erittäin suurta aktiivisuutta.

Soviteltua peruspäivärahaa sai vuonna 2016 keskimäärin noin 7 600 henkilöä kuukaudessa kaikkiaan 2,0 miljoonalla päivältä. Soviteltujen päivien osuus kaikista päivistä oli 19 prosenttia. Soviteltua työmarkkinatukea sai kuukausittain keskimäärin noin 13 200 henkilöä yhteensä 3,4 miljoonalla päivältä. Soviteltujen päivien osuus kaikista päivistä oli noin 7 prosenttia. Jos arvioidaan, että peruspäivärahan saajat ovat keskimäärin yhtä aktiivisia kuin ansiopäivärahan saajat ja työmarkkinatuen saajien aktiivisuus jäisi puoleen tästä, aktiivimalli säästäisi valtion rahoitettavia menoja yhteensä vajaalla 10 miljoonalla eurolla. Työmarkkinatukimenoista säästyi arviolta noin 25 miljoonaa euroa ja peruspäivärahasta noin 3 miljoonaa euroa. Kunnat osallistuvat pitkään työttömänä olleiden työmarkkinatuen rahoitukseen. Siksi työmarkkinatuen säästöstä noin 6 miljoonaa euroa kohdentuisi kunnille ja noin 19 miljoonaa euroa valtiolle. Asumistukimenot lisääntyisivät arviolta 3 miljoonalla eurolla ja toimeentulotukimenot lisääntyisivät arviolta 7 miljoonalla eurolla, josta kuntien osuus olisi puolet.

Alla olevissa taulukoissa on kuvattu mallin vaikutus tilanteessa, jossa oletetaan että noin puolet ansiopäivärahan ja peruspäivärahan saajista ja noin neljännes työmarkkinatuen saajista, jotka nykyisin saavat etuutta passiivialjalta, täyttäisivät aktiivisuusedellytyksen.

ETUUSMENOJEN JA MUIDEN MENOJEN MUUTOKSET						
	Ansio- päiväraha- menojen muutos, milj. €	ETK- maksun muutos, milj. €	Perus- päiväraha ja työmarkkina- tukimenojen muutos, milj. €	Toimeen- tulotuen muutos, milj. €	Yleinen asumistuki muutos, milj. €	Etuus- menojen muutos julkiselle taloudelle yhteensä milj. €
Aktiivimalli aktiivisuus 25 %-50 %	-34	0	-27	8	4	-49
Omavastuu- ajan lyhen- täminen kahdella päivällä	30	7	6	0	0	43
Muutokset yht.	-4	7	-21	8	4	-6

HE 124/2017 vp

	RAHOITUS							
	Työttömyysturvan rahoitusosuudet					Toimeen-	Toimeen-	Yleinen
	TVR (sis. ETK maksun)	Työttö- myys- kassat	Valtio, ansio- turva	Valtio, perus- turva	Kunnat työmark- kinatuki	valtio	kunnat	asumistuki valtio
Aktiivimalli maksimi	-16	-1,9	-16	-21	-6,0	4,0	4,0	4,0
Ostavastuu- ajan lyhen- täminen kahdella päivällä	20,9	1,6	14,1	5,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Muutokset yht.	5	-0,2	-2,0	-15,5	-6,0	4,0	4,0	4,0

4.3 Vaikutukset viranomaisiin

Työssäolon seuranta ja työttömyyspäivärahan tason muutokset lisäävät työttömyysetuuksien maksajien, Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen työtä. Ehdotettu aktiivimalli on pyritty rakentamaan niin, että työmäärän lisäys olisi mahdollisimman vähäinen. Työttömyysetuuden maksajat seuraavat jo nyt työssäoloa ja työllistymistä edistävissä palvelussa oloa. Kun riittävä työssäolona pidetään muutakin työtä kuin vain työssäoloehdon täyttävää työtä, on etuuden maksajan seurattava näitä töitä ja tallennettava tehdyt työt maksatusjärjestelmään. Myös päivärahan määrän muuttuessa annettavien päätösten määrät tulevat lisääntymään. Tämä on lisätyötä nykytilaan verrattuna.

Jos malli tavoitteensa mukaisesti lisää lyhytkestoisia töitä, aiheutuu myös siitä lisätyötä etuuden maksajille, koska sovitellun työttömyysetuuden maksaminen vaatii enemmän käsittelytyötä kuin etuuden maksaminen kokonaan työttömälle.

Kokonaisuutena on arvioitu, että ehdotettu malli lisää työttömyysetuuden käsittelyssä tarvittavaa työtä, mutta työssäolon seurannasta ja työttömyysetuuden tasosta annettavista päätöksistä aiheutuvan työmäärän kasvua ei valmistelussa pidetty merkittävänä erityisesti kun otetaan huomioon, että merkittävä osa seurattavista tiedoista on sellaista etuudenhakijan tilanteeseen vaikuttavaa tietoa, jota jo voimassa olevan työttömyysturvalain perusteella on seurattava. Kansaneläkelaitos on esityksestä antamassaan lausunnossa kuitenkin arvioinut, että aktiivimalli lisää sen työmäärää 130—260 henkilötyövuodella, ja että muutos merkitsee vuositasolla 385 000—770 000 uuden etuuspäätöksen antamista työmarkkinatuen ja peruspäivärahan hakijoille. Työttömyyskassojen yhteisjärjestö ry ei ole erikseen arvioinut muutoksen vaikutuksia henkilötyövuosina tai annettavina päätöksinä. Etuuden saajien määrä huomioon ottaen on oletettavaa, että arvion perusteiden ollessa sama muutos vastanee Kansaneläkelaitoksen arviota työmäärän kasvusta.

Työhallinnon työmäärän arvioidaan kasvavan erityisesti työllistymistä edistäviä palveluja koskevien yhteydenottojen myötä.

5 Asian valmistelu

Tämä hallituksen esitys perustuu valtiosihteeri Hetemäen työryhmän ehdottamaan malliin ja se on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelun aikana on kuultu keskeisiä työmarkkinajärjestöjä ja Suomen Yrittäjät ry:tä. Suomen ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry ei ole osallistunut esityksen valmisteluun. Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot Kansaneläkelaitokselta, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry:ltä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:ltä, Akava ry:ltä ja Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta, Kunnalliselta työmarkkinalaitokselta, Suomen Yrittäjät ry:ltä, Kuntaliitolta, Kansalaisareena ry:ltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, Työttömien valtakunnallinen yhteistoimintajärjestö TVY:ltä ja valtiovarainministeriöltä. Em. tahojen lisäksi lausunto saatiin Uudenmaan ELY-keskukselta, Teollisuusliitto ry:ltä, Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry:ltä, Nuorten ystävät ry:ltä, Invalidiliitolta, Näkövammaisten liitto ry:ltä, Soste Suomen sosiaali- ja terveys ry:ltä ja Allianssilta.

Lausunnoista lähes kaikissa esityksen tavoitetta, eli aktiivisuuden lisäämistä, pidettiin kannatettavana. Suuri osa lausunnonantajista oli kuitenkin hallituksen esitykseen nähden eri mieltä siitä, millaisilla keinoilla työttömyysetuuden saajien aktiivisuutta tulisi tukea. Erityisesti kansalaisjärjestöjen lausunnoissa nousi esiin se, että työmarkkinatuen saajien joukossa on henkilöitä, joiden työllistymismahdollisuudet eivät ole kiinni yksinomaan työpaikkojen saatavuudesta, vaan työkykyyn ja työllistymismahdollisuuksiin voi vaikuttaa esimerkiksi työttömyyden pitkäkestoisuus, terveydentilaan liittyvät kysymykset ja mahdollinen syrjäytyminen työmarkkinoilta.

Erityiskysymyksenä lausunnoissa nousi esiin osatyökykyisten taikka vamman vuoksi tavanomaista vaikeammin työllistyvien työnhakijoiden tilanne. Lausunnoissa kannatettiin hallituksen esityksessä ehdotettua rajausta, jonka mukaan henkilö ei ole aktiivimallin piirissä silloin, jos hänellä on vireillä työkyvyttömyyseläkettä koskeva hakemus. Työkyvyttömyyseläkettä koskevan hakemuksen vireillä oloaikaa koskevaa rajausta kuitenkin ei pidetty riittävänä. Näkövammaisten liitto ry. nosti lisäksi omassa launnonossaan esiin sen, miten vammaisella ihmisellä lyhytkestoisen työn löytämistä ja vastaanottamista voi hankaloittaa mahdollinen tarve työn apuvälinejärjestelyihin, työympäristön järjestelyihin, työmatkojen hakeminen vammais- palvelulain mukaisena kuljetuspalveluna ja mahdollisen henkilökohtaisen avun hakeminen. Lausunnoissa esiin nostettujen seikkojen perusteella esitystä on täydennetty niin, että ehdotettua aktiivimallia ei sovelleta myöskään henkilöihin, jotka saavat jotakin työttömyysturvalain perusteella työttömyysetuudesta vähennettävää etuutta, jota maksetaan osittaisen työkyvyttömyyden, sairauden tai vamman perusteella, tai jos henkilö saa vastaavaa etuutta joka ei lainkaan vaikuta työttömyysetuuteen.

Lausunnoissa tehtiin esityksiä siitä, miten ehdotettua aktiivisuuden osoittamista tulisi laajentaa. Täydentävinä aktiivisuutta osoittavina toimina ehdotettiin mm. vapaaehtoistyön ja omaishoidon lisäämistä aktiivisuutta osoittavaksi toimeksi. Näistä omaishoito ja sen rinnalla perhehoito on lisätty säännökseen ajoiksi, joiden kuluessa esityksessä ehdotettua henkilön aktiivisuutta ei seurattaisi.

Lausunnoissa nostettiin esiin myös ikääntyneiden työttömyysetuuden saajien tilanne, ja ehdotettiin, että esimerkiksi työttömyyspäivärahan ns. lisäpäiviä saavat rajattaisiin pois aktiivimallin piiristä. Esityksen tavoitteena olevan työllisyyden lisäämisen näkökulmasta nämä ehdotukset eivät antaneet aihetta esityksen muuttamiseen.

Useissa lausunnoissa katsottiin, että aktiivimallin ulottaminen työmarkkinatuen saajiin tarkoittaa käytännössä etuuden tason automaattista leikkaamista, jopa pysyvästi mutta vähintäänkin

pitkäaikaisesti. Lisäksi monissa lausunnoissa katsottiin, että työllistymismahdollisuuksien alueellisten erojen vuoksi malli kohtelee asuinpaikan perusteella epätasa-arvoisesti työttömyysetuuden saajia. Lausunnoissa katsottiin myös, että ammattialakohtaiset mahdollisuudet työllistyä lyhytkestoisesti vaihtelevat niin suuresti, että myös tästä erosta syntyy epätasa-arvoa työttömyysetuuden saajien kesken. Tältä osin alkuperäisen esityksen muuttamista ei pidetty sen työllisyyden lisäämistä koskevaa tavoitetta tukevana.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy vuoden 2018 talousarvioesitykseen ja tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Työttömyysturvalaki

5 luku Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

13 §. Omavastuu aika. Pykälän 1 momentissa säädettyä omavastuu-aikaa ehdotetaan lyhennettäväksi seitsemästä päivästä viiteen päivään. Muutoin säännös vastaa voimassa olevaa lakia.

6 luku Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

3 a §. Työttömyyspäivärahan maksaminen alennettuna. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 a §, joka koskisi etuuden saannin aikaista aktiivisuutta ja sen vaikutusta päivärahan suuruuteen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työttömyyspäivärahan alentumisesta tilanteissa, joissa henkilö ei ole ajanjaksona, jona hänelle maksettu työttömyyspäivärahaa yhteensä 65 päivältä, ollut riittävästi työssä tai työllistymistä edistävässä palvelussa.

Päivillä tarkoitetaan niitä arkipäiviä, joilta etuuden saajalle maksetaan työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea täytenä, soviteltuna taikka vähennettynä. Maksettujen päivien seuranta tapahtuisi kuten seurattaessa luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua peruspäivärahan korotusosaa tai ansiopäivärahan korotettua ansio-osaa maksettaessa.

Sen jälkeen kun työttömyyspäivärahaa olisi maksettu 65 päivältä, tutkittaisiin, onko henkilö ollut riittävästi työssä tai työllistymistä edistävässä palvelussa aikana, jona tämä 65 työttömyyspäivärahan maksupäivää on maksettu. Jos hän on ollut, päivärahaa maksettaisiin normaalin päivärahan suuruisena seuraavilta 65 viideltä päivältä, jonka jälkeen tarkasteltaisiin taas henkilön aktiivisuutta kyseisten 65 päivän aikana. Yhdenjaksoisena aikana 65 päivää vastaa noin kolmea kuukautta.

Jos henkilö ei tarkastelujakson aikana olisi ollut riittävästi työssä tai työllistymistä edistävässä palvelussa, maksettaisiin hänen työttömyyspäivärahansa alennettuna seuraavilta 65 päivältä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin alennuksen määrästä ja siitä, minkä suuruisesta työttömyysetuudesta alennus tehdään. Alennuksen määrä olisi 4,65 prosenttia, mikä vastaa yhtä omavastuupäivää kuukauden aikana. Alentaminen koskisi sekä ansio- että peruspäivärahaa. Alentaminen tehtäisiin henkilön täyteen työttömyyspäivärahaan, jossa olisi mukana mahdollinen lapsikorotus ja korotettu ansio-osa taikka korotusosa, jos henkilö osallistuu työllistymistä edistävään palveluun jaksolla, jolla työttömyyspäivärahaa on alennettava. Kulukorvausta ei luettaisi mukaan täyteen työttömyyspäivärahaan.

Kuten edellä on todettu, 65 päivän etuuden saantia seurattaisiin samoin kuin työttömyyspäivärahan korotusosan tai korotetun ansio-osan kertymistä seurataan sen oman enimmäiskeston 200 päivää kuluessa. Jos henkilö saisi työttömyyspäivärahaa alennettuna 65 päivän jaksolta, joka olisi samalla uusi aktiivisuuden seurantajakso, nämä päivät kerryttäisivät ehdotuksen mukaan 65 päivän kertymää vastaavalla tavalla kuin päivät kertyvät palvelun perusteella maksettavan korotetun ansio-osan omaan erilliseen 200 päivän laskuriin, päivä päivästä. Toisin sanoen 65 päivän jaksoa varten seurattaisiin arkipäiviä, joilta päivärahaa maksetaan.

Työttömyyspäivärahan enimmäisaikaa (300, 400 tai 500 päivää) alennettu päiväraha kerryttäisi seuraavasti. Alennettu täysi tai vähennetty työttömyyspäiväraha kerryttäisi enimmäisaikaa

HE 124/2017 vp

ns. päivä päivästä. Soviteltu alennettu päiväraha kerryttäisi työttömyyspäivärahan enimmäis-aikaa muunnettuna täysiksi päiviksi, laskennallisessa suhteessa täyteen päivärahaan.

Jos henkilölle on maksettu työttömyyspäivärahaa alennettuna edeltävältä 65 päivältä, ei tätä alennettua työttömyyspäivärahaa enää alennettaisi, vaan mahdollinen alennus tehdään aina vain täyteen työttömyyspäivärahaan. Tämän vuoksi, jos henkilö ei ole kahden peräkkäisen 65 päivän tarkastelujakson aikana ollut riittävästi työssä tai työllistymistä edistävässä palvelussa, maksettaisiin hänelle yhteensä 130 päivän ajalta työttömyyspäivärahaa, jonka määrää olisi alennettu 4,65 prosentilla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, mitä pidetään riittävänä työssäolona tai työllistymistä edistävään palveluun osallistumisena. Momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että riittävänä työssäolona pidettäisiin työntekoa, jota on 65 maksupäivän aikana yhteensä niin paljon, että se yhden kalenteriviikon aikana tehtynä täyttäisi yhden työssäoloehtoon luettavan kalenteriviikon. Vaadittu työmäärä voitaisiin siis tehdä esimerkiksi yhden kalenteriviikon aikana tai vaihtoehtoisesti niin, että työtunteja löytyy koko 65 maksupäivän jakson ajalta. Pääsäännön mukaan työssäoloehdon täyttymiseen vaaditaan työtä 18 tuntia kalenteriviikon aikana. Tästä pääsäännöstä on säädetty poikkeuksia työaikajärjestelyiltään epätavallisilla aloilla. Työssäoloehto voi täytyä 18 tuntia vähäisemmällä työajalla tai työssäoloehdon täytyminen voidaan laskea ansioista.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin siitä, miten riittävä työssäolo laskettaisiin yrittäjänä tehdyssä työssä. Yrittäjän työssäoloehtoon laskettava työ määräytyy työansioiden perusteella. Jokainen kuukausi, jossa työansio on vuonna 2017 vähintään 1 047 euroa, lasketaan mukaan työssäoloehtoon. Jotta yrittäjien ja palkansaajien työssäolovaatimus olisi yhdenmukainen, yrittäjällä riittäisi päivärahan tason säilymiseen se, että hän ansaitsisi 65 maksupäivän jakson aikana yhden viikon työansioita vastaavan määrän, joka on 23 prosenttia siitä määrästä, joka yrittäjän työssäoloehtoon vaaditaan kuukaudessa. Tulo katsotaan ansaituksi sen maksupäivän mukaisessa jaksossa. Jos työttömyyspäiväraha sovitellaan verotuspäätöksen mukaisella yritystoiminnan ansiotulolla, henkilön katsotaan ansaitsevan verotuspäätöksensä mukaisen ansiotulo-osuuden kuukautta kohden laskettuna samoin kuin verotuspäätöksen mukainen tulo jaetaan kuukausituloksi maksettaessa soviteltua työttömyysetuutta. Jos työttömyyspäiväraha sovitellaan henkilön antaman muun yritystoiminnan tuloa koskevan selvityksen perusteella, tämä tulo katsotaan ansaituksi sen maksupäivän mukaisessa jaksossa.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin siitä, mikä olisi riittävä aika työllistymistä edistävään palveluun osallistumista. Työllistymistä edistävässä palvelussa riittävä aika olisi viisi päivää. Palvelun kesto laskettaisiin palvelun ilmoitetun keston perusteella, ei todellisten osallistumispäivien mukaan. Jos esimerkiksi kuntouttavaa työtoimintaa olisi tarkasteltavan 65 päivän jakson aikana kaksi täyttä kalenteriviikkoa ja toiminta olisi järjestetty siten, että työtoimintaa olisi kahtena päivänä viikossa, henkilön katsottaisiin ilmoitetun keston perusteella olleen työllistymistä edistävässä palvelussa 10 päivää. Työllistymistä edistävillä palveluilla tarkoitettaisiin työttömyysturvallain 1 luvun 5 §:n 15 kohdassa määriteltyjä työllistymistä edistäviä palveluita.

Momentin 4 kohdassa annettaisiin mahdollisuus säätää valtioneuvoston asetuksella eräistä muista tilanteista, joissa työpaikalla toteutettava työllistymistä tukeva palvelu tai toiminta hyväksyttäisiin riittäväksi aktiivisuudeksi. Käytännössä kyse olisi työpaikalla toteutettavasta rekrytointikokeilusta tai sellaisesta työpaikalla toteutettavasta rekrytointikoulutuksesta, jota ei toteuteta työvoimakoulutuksena.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, miten 65 päivän tarkastelujakso alkaa. Uusi 65 päivän tarkastelujakso alkaisi siitä, kun henkilölle maksettaisiin työssäoloehdon täyttymisen jäl-

keen ensimmäisen kerran työttömyyspäivärahaa. Käytännössä jakso alkaisi ensimmäisestä maksetusta päivästä, jota ennen on esimerkiksi mahdollisesti asetettu omavastuu aika. Tilanteessa, jossa työssäoloehto on täyttynyt, ensimmäisen 65 maksupäivän ajalta etuus maksettaisiin täytenä riippumatta siitä, mikä etuuden hakijan työmarkkinatilanne on ollut ennen ensimmäistä maksupäivää. Ensimmäinen maksupäivä voi siis seurata esimerkiksi hyväksyttävästä syystä tapahtunutta työmarkkinoilta poissaoloa. Ratkaisevaa olisi se, että työssäoloehto on täyttynyt. Seuraavat tarkastelujaksot alkaisivat edellisen 65 päivärahan maksupäivän jakson päättymisestä.

Momentissa säädettäisiin myös siitä, missä tilanteissa tarkastelujakso, jolta työttömyyspäiväraha maksetaan täytenä, alkaa alusta. Tarkastelujakso alkaisi alusta ja työttömyyspäiväraha maksettaisiin täytenä silloin, kun henkilö palaisi työttömyyspäivärahan saajaksi yli kaksi viikkoa kestäneen kokoaikatyön tai yli kaksi viikkoa kestäneen päätoimisen yritystoiminnassa työllistymisen jälkeen. Tarkastelujakso alkaisi alusta myös silloin, jos henkilö alkaa saada työttömyyspäivärahaa sen jälkeen kun hänen soviteltu työttömyyspäivärahansa on hylätty sovitellun päivärahan maksamista koskevien työaika- ja tulo rajoitusten vuoksi. Käytännössä tällainen hylkäävä päätöstilanne syntyy joko siksi, että työaika on ylittänyt 80 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta tai siksi, että soviteltua päivärahaa ei ole jäänyt maksettavaksi työttömyysturvalain 4 luvun 5 §:ssä tarkoitetun rajoituksen vuoksi. Lisäksi tarkastelujakso alkaisi alusta ja työttömyyspäiväraha maksettaisiin täytenä silloin, jos työttömyyspäivärahan maksaminen on estynyt työttömyysturvalain 2 a luvussa säädetyn korvauksettoman määrärajan tai työssäolovelvoitteen vuoksi.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta 3 momentissa tarkoitettua riittävää aktiivisuutta koskevaan edellytykseen täyden työttömyyspäivärahan saannin ehtona. Pääsääntö olisi, että aktiivisuutta edellytettäisiin aikana, jolta henkilö saa työttömyysetuutta. Tästä seuraa, että päivinä, joina henkilöllä on ns. hyväksyttävä syy olla pois työmarkkinoilta ja joilta hän ei näin ollen myöskään saa työttömyyspäivärahaa, henkilöltä ei edellytettäisi pykälässä tarkoitettua aktiivisuuden kerryttämistä. Myös eräissä tilanteissa, joissa henkilö saa työttömyyspäivärahaa, pääsäännön mukaiseen aktiivisuutta koskevaan edellytykseen täyden työttömyyspäivärahan ehtona olisi tarkoituksenmukaista tehdä poikkeus.

Ensimmäinen tällainen poikkeus koskisi tilannetta, jossa henkilön työkyvyttömyys saattaa muodostua pitkäaikaiseksi. Voimassa olevan työttömyysturvalain mukaan aika, jolloin henkilö olematta oikeutettu mihinkään ensisijaiseen työkyvyttömyyden perusteella maksettavaan etuuteen odottaa ensimmäisen asteen eli eläkelaitoksen etuutta koskevaa päätöstä, on kuitenkin paitsi hyväksyttävä syy olla pois työmarkkinoilta, myös aikaa, jolta muiden ehtojen täytyessä voidaan maksaa työttömyyspäivärahaa jos henkilö ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi. Näissä tilanteissa on vielä ratkaisematta se, onko henkilö työttömyysturvalaissa tarkoitettulla tavalla työkyvytön vai ei. Eläkepäätöksen jälkeen henkilön oikeus työttömyyspäivärahaan riippuu päätöksestä. Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään täytenä, henkilö ei ole oikeutettu työttömyysetuuteen. Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään osittaisena tai hakemus hylätään, henkilöllä voi olla oikeus työttömyysetuuteen.

Työkyvyttömyyseläkehakemuksen vireillä oloa koskevasta yleisestä poikkeuksesta johtuen esityksessä ehdotetaan, että henkilöllä ei olisi velvoitetta olla 3 momentissa tarkoitettulla tavalla aktiivinen eläkehakemuksen vireille tulosta alkaen siihen asti, kunnes ensimmäinen aste eli eläkeyhtiö antaa työkyvyttömyyseläkehakemuksesta päätöksen. Jos työkyvyttömyyseläkehakemus hylätään, päätöksen antamisen jälkeen täyden työttömyyspäivärahan saanti edellyttäisi 3 momentin mukaista aktiivisuutta normaalin 65 maksupäivän jakson aikana. Selkeyden vuoksi velvollisuus toimia 3 momentissa tarkoitettulla tavalla alkaisi eläkeyhtiön päätöksen an-

topäivää seuraavan kuukauden alusta. Tältä ensimmäiseltä tarkastelujaksolta työttömyyspäiväraha maksettaisiin täytenä. Tästä säädettäisiin ehdotetun 5 momentin 1 kohdassa.

Ehdotetussa 3 momentissa määriteltyä aktiivisuutta ei edellytettäisi myöskään aikana, jona henkilö työskentelee omais- tai perhehoitajana taikka saa työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyden tai vamman perusteella myönnettävää etuutta, joka voi olla työttömyysetuudesta vähennettävä tai myös etuus, jolla ei ole lainkaan vaikutusta työttömyysetuuteen.

Näiden poikkeusten lisäksi ehdotetaan, että lomautuksen osalta säädettäisiin, että ns. vuoroviikkolomautuksissa ja lyhennettynä työviikkona toteutettavissa lomautuksissa aktiivisuuden seuranta noudatettaisiin vasta, jos lomautus muuttuu niin, että se kestää yhdenjaksoisesti ja kokoaikaisesti yli 65 päivää. Tästä säädettäisiin 5 momentin 4 kohdassa.

5 a §. *Yrittäjän oikeus korotettuun ansio-osaan.* Pykälän viittaussäännökseen ehdotetaan tehtäväksi tekninen korjaus. Muutoin säännös vastaa voimassa olevaa lakia.

7 luku Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset

5 a §. *Työmarkkinatuen maksaminen alennettuna.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 a §. Pykälän 1, 2 ja 3 momentti sekä 5 momentti vastaisi ehdotettua 5 luvun 3 a §:n 1—3 ja 5 momenttia.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että työmarkkinatuen 65 maksupäivän tarkastelujakso alkaisi, kun henkilö alkaa saada työmarkkinatukea. Jos työttömyyspäivärahan enimmäisaika täyttyy ja henkilö siirtyy työmarkkinatuella, tarkastelujakso alkaisi ensimmäisestä työmarkkinatuen maksupäivästä, eikä työttömyyspäivärahan maksupäiviä otettaisi mukaan tarkasteluun. Työmarkkinatuki maksettaisiin tältä jaksolta täytenä. Seuraavat tarkastelujaksot alkavat edellisen tarkastelujakson päättymisestä. Muilta osin momentti vastaisi ehdotettua 5 luvun 3 a §:n 4 momenttia.

1.2 Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta

4 §. *Ansiopäivärahojen rahoitus.* Pykälän 1 momentissa säädetään palkansaajan ansiopäivärahaan maksettavasta valtionosuudesta. Jos ansiopäiväraha maksetaan soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuutta maksetaan näin lasketusta päivärahasta suhteellinen osuus joka vastaa valtionosuutta muutoin maksettavasta 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä täydestä ansiopäivärahasta. Esityksessä ehdotetaan, että työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n 1 momenttiin tehtäisiin muutos, jonka perusteella jos ansiopäiväraha maksetaan ehdotetun työttömyysturvalain 6 luvun 3 a §:n mukaisesti alennettuna, valtionosuus olisi myös tässä tilanteessa suhteellinen osuus muutoin maksettavasta täydestä ansiopäivärahasta.

1.3 Työttömyyskassalaki

25 §. *Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoitus.* Pykälän 2 momentissa säädetään työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n 1 momentissa säädettyä palkansaajan ansiopäivärahan rahoittamista vastaavalla tavalla valtionosuuden suuruudesta yrittäjän ansiopäivärahaan silloin, jos ansiopäiväraha maksetaan soviteltuna tai vähennettynä. Esityksessä ehdotetaan, että myös yrittäjän ansiopäivärahaa alennettaessa valtionosuus olisi peruspäivärahan suhteellista osuutta vastaava osuus alennetusta yrittäjän ansiopäivärahasta.

1.4 Sairausvakuutuslaki

11 luku Päivärahaetuuksien määrä

6 §. *Sairaus- ja vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha edeltävän etuuden perusteella.* Pykälän 1 momentissa säädetään, mitä työttömyysetuuden suuruuteen vaikuttavia tekijöitä ei oteta huomioon määriteltäessä sairaus- ja vanhempainrahaa tai erityishoitorahaa sitä edeltävän etuuden perusteella. Esityksen tarkoitus ei ole aiheuttaa sitä, että työttömyysetuuden alentaminen vaikuttaisi myös mainittujen etuuksien määrään. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että pykälän 1 momentin aiemmin kumotun 2 kohdan tilalle lisättäisiin uusi 2 kohta, jossa todettaisiin, että työttömyysetuuden alentamista ei oteta huomioon määriteltäessä sairausvakuutuslain mukaista sairaus- ja vanhempainpäivärahaa tai erityishoitorahaa edeltävän työttömyysetuuden perusteella.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

Työttömyysturvalain muuttamisesta annetun lain 5 luvun 13 §:n 1 momenttia ja 7 luvun 10 §:n 1 momenttia sovellettaisiin, jos ensimmäinen omavastuu-aikaa kerryttävä päivä on tämän lain voimaantulon jälkeen. Tämä tarkoittaisi sitä, että jos omavastuu-aikaan voitaisiin lukea sitä kerryttävää aikaa vuoden 2017 puolelta, omavastuu-aika olisi seitsemän päivän mittainen. Jos omavastuu-aikaa kerryttävää aikaa voidaan siihen lukea vasta vuoden 2018 puolella, omavastuu-aika olisi viiden päivän mittainen. Työttömyyden alkamisen ajankohdalla, työsuhteen päättymisellä tai sillä, miltä ajalta työssäoloehto täyttyy tai päivärahan suuruus määritellään, ei olisi merkitystä asiassa. Merkitystä ei olisi myöskään sillä, minkä vuoksi omavastuuajan asettaminen siirtyisi vuoden 2018 puolelle. Jos ensimmäinen omavastuu-aikaan luettava päivä siirtyisi vuoden 2018 puolelle korvauksettoman määräajan, työnhakijaksi ilmoittautumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi, omavastuu-aika olisi viisi päivää.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Ehdotetut muutokset liittyvät perustuslain 6, 18 ja 19 §:ssä säädettyihin perusoikeuksiin. Mainitut säännökset koskevat yhdenvertaisuutta, oikeutta työhön ja elinkeinonvapautta sekä oikeutta sosiaaliturvaan.

Esityksen keskeinen tavoite on työllistymisen edistäminen ja työttömyysjaksojen lyhentäminen. Työttömyysturvajärjestelmää ehdotetaan muutettavaksi nykyistä paremmin työhön kannustavaksi. Ehdotettujen muutosten odotetaan vaikuttavan myönteisesti työllisyyteen. Siten esitys on tavoitteiltaan perustuslain 18 §:n 2 momentin työllisyyden edistämistä koskevan säännöksen mukainen.

Perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaan jokaisella on oikeus perustoimeentulon turvaan muun muassa työttömyyden perusteella. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, ettei perustuslaki estä sinänsä asettamasta ehtoja perustoimeentuloa turvaavan etuuden saamiselle, kunhan nämä ehdot täyttävät perusoikeuksien yleiset rajoitusperiaatteet. Valiokunta on muun muassa pitänyt hyväksyttävänä työttömän työnhakijan velvoittamista osallistumaan hänen työkykynsä ylläpitämistä ja hänen työllistymistään edesauttaviin toimiin (PeVL 50/2005 vp). Perustuslakivaliokunta on katsonut mahdolliseksi myös sen, ettei kaikkien työttömyyden aikaista toimeentuloa turvata samalla tavalla. Perustuslain 19 §:n 2 momentin suojan piiriin luettavan etuuden saamisedellytysten ja suuruuden tarkistamista on pidetty mahdollisena edellyttäen, että etuuden edelleenkin saavat riittävän suurena ne, joille se kokonaisuutena arvioiden

on välttämätön toimeentulon turvan kannalta. Perustuslakivaliokunta on työttömyysajan etuuksiin liittyen viimeksi lausunnossaan (PeVL 55/2016 vp, s. 4) todennut työttömyysetuuk-sien kohdalla seuraavasti: ”Valiokunnan aiemman käytännön valossa ehdottomia valtiosään-töoikeudellisia esteitä ei näin ollen sinänsä liity myöskään siihen, että perustuslain 19 §:n 2 momentin alaan kuuluvia toimeentulotukietuuksia heikennetään. Sosiaaliturvaa voidaan pe-rustuslain esitöiden valossa suunnata ja kehittää yhteiskunnan taloudellisten voimavarojen mukaisesti, mikä vaikuttaa lainsäätäjälle perustuslaista asetettujen toimintavelvoitteiden arvi-ointiin (PeVM 25/1994 vp, s. 10/II).” Perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaisen turvan onkin katsottu merkitsevän pidemmälle menevää turvan tasoa kuin pykälän 1 momentin mukainen oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.

Esityksen ehdotukset merkitsevät työttömyysetuuksien nykyisten saamisedellytysten muutta-mista siten, että työttömyysetuuden taso voi laskea 4,65 prosentilla kolmen kuukauden eli 65 maksupäivän ajaksi, jos henkilö ei ole riittävästi työssä tai työllistymistä edistävässä palve-lussa. Muutos koskisi sekä työttömyyspäivärahaa (peruspäiväraha ja ansiopäiväraha) että työ-markkinatukea. Etuuden tasoa koskevana edellytyksenä ne toimet, jotka täyttämällä henkilö säilyttää täyden etuuden tason, on lueteltu ehdotetussa säännöksessä eikä säännös sisällä har-kinnanvaraa. Kyseessä on kaavamainen ilman harkintaa tutkittava etuuden saannin ehto, joka rinnastuu esimerkiksi työttömyyspäivärahan saannin edellytyksenä olevaan työssäoloehtoon.

Perustuslakivaliokunta on perusoikeusuudistuksen jälkeen katsonut, että työttömyysetuuksista työttömyyspäivärahan peruspäiväraha ja sitä suuruudeltaan vastaava ansiopäivärahan perusosa sekä työmarkkinatuki ovat perustuslain 19 §:n 2 momenttiin liittyviä sosiaaliturvan etuusjär-jestelmiä (PeVL 25/2013 vp). Ehdotuksen mukaisesti alennettunakin työmarkkinatuen ja pe-ruspäivärahan taso (664,59 euroa/kuukaudessa) perustoimeentulon turvana on korkeampi kuin perustuslain 19 §:n 1 momentissa tarkoitettu vähimmäistoimeentulon taso (perustoimeentulo-tuki yksinasuvalla 487,89 euroa/kuukausi). Ehdotus ei siten vaikuttaisi perustoimeentuloa tur-vaavien järjestelmien kattavuuteen, eikä ehdotuksen johdosta muodostuisi ryhmiä, jotka jäisi-vät perustoimeentuloturvan ulkopuolelle. Ehdotetut muutokset eivät heikennä työttömyyden aikaista perustoimeentuloa siinä määrin, että esitetyt ehdotukset olisivat ongelmallisia perus-tuslain 19 §:n 2 momentin kannalta.

Esityksen mukaan riittävän aktiivisuuden voisi osoittaa useilla eri tavoilla. Riittävänä työssä-olona pidetään pääsäännön mukaan sitä, että henkilö on kolmen kuukauden tarkastelujakson aikana työssä vähintään 18 tuntia neljän peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Säännöksessä on myös huomioitu alat, joiden työaikajärjestelmä poikkeaa ns. yleistyöajasta. Lisäksi aktiivisuu-den voi osoittaa yritystoiminnalla ja osallistumalla työllistymistä edistävään palveluun. Työllisyydessä on alueellisia ja alakohtaisia eroja. Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston tietojen mukaan koko maan alueella on kuitenkin avoimena sellaisia työhallinnolle avoimeksi ilmoitettuja työpaikkoja, joilla aktiivisuusedellytyksen voi täyttää. Näiden avoimien työpaik-kojen lisäksi myös muita kanavia pitkin avoimeksi ilmoitetut työtehtävät täydentävät työhal-linnon kautta tarjolla olevia työllistymismahdollisuuksia. Kolmas kanava aktiivisuusedelly-tyksen täyttämiseen on ns. piilotyöpaikkojen kautta. Näin työnhakijalla on mahdollisuus omil-la toimillaan vaikuttaa siihen, aleneeko hänen päivärahansa, vai saako hän työttömyysetuuten-sa palkka- tai yritystoiminnan tulolla soviteltuna, jolloin vähäisten tulojen (300 euroa kuukau-dessä) kohdalla etuus vielä maksettaisiin täytenä.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 2/2012 vp (s. 2) todennut, että etuuden epä-ämisen pitää olla asiallisesti perustellussa suhteessa siihen, minkälaisia työllistymisen edistä-mistä tarkoitettavia toimintoja on ollut tarjolla ja mitä työttömänä olevan henkilön syyksi voi-daan lukea. Perustuslakivaliokunta katsoi kyseisessä lausunnossaan aiempaan lausuntokäytän-töönä viitaten, että tuolloin lausunnon kohteena olleista työttömyysturvalain seuraamus- ja

sanktiosäännöksistä ei aiheutunut valiokunnalle huomautettavaa. Nyt ehdotetussa muutoksessa ei ole kyse työttömyysetuuden epäämisestä, sanktiosta, vaan sen määrää koskevasta kaava-
maisesta lasku-säännöksestä, jonka vaikutus on merkittävästi vähäisempi kuin etuuden täyden epäämisen. Kun edellä kuvatulla tavalla henkilöllä on mahdollisuus usealla tavalla omilla toimillaan säilyttää oikeus täyteen etuuteen, ehdotetut muutokset eivät heikennä työttömien työnhakijoiden yhden-vertaisia mahdollisuuksia omalla myötävaikutuksellaan täyttää aktiivisuusedellytys ja näin saada työttömyysetuus ilman sen alentamista.

Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei asettaa ilman hyväksyttävää perustetta eri asemaan terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Perustuslaki mahdollistaa kuitenkin näiden tekijöiden huomioimisen silloin, jos terveydentilan tai vammaisuuden huomiotta jättäminen tosiasiaa johtaisi siihen, että henkilöiden yhdenvertainen kohtelu ei toteutuisi. Esityksessä ehdotetaan, että aktiivisuusedellytystä ei sovellettaisi henkilöön, joka saa työkyvyttömyyden tai vamman perusteella etuutta. Edelleen esityksessä ehdotetaan, että aktiivisuusedellytystä ei sovellettaisi aikana, jona henkilöllä on vireillä työkyvyttömyyseläkehakemus eläkelaitoksessa. Näillä rajoituksilla pyritään turvaamaan niiden henkilöiden asema, joilla aktiivisuusedellytyksen täyttäminen lyhytkestoisella työllistymisellä olisi esimerkiksi työpaikalla tarpeellisten järjestelyiden vuoksi merkittävästi vaikeampaa kuin muilla työttömillä työnhakijoilla.

Esityksessä ehdotetaan myös, että aktiivisuusedellytystä ei sovellettaisi henkilöön, joka työskentelee omais- tai perhehoitajana. Nämä kaksi aktiivisen osallistumisen muotoa eivät perustu työ-sopimukseen, vaan toimeksiantosopimukseen, minkä vuoksi ne eivät kerrytä työssäoloehto-
ta tavalla, joka on aktiivisuusedellytyksen kerryttämisen pääsääntö. Kyse on kuitenkin yhteiskunnan kannalta merkittävästä toiminnasta, jossa henkilö työllistyy, ja jonka ohella muuta aktiivisuuden edellytystä ei voitane pitää kohtuullisena.

Kokonaisuuden kannalta ehdotukset merkitsevät vähäisessä työkivyn rajoitukseen tai vammaan taikka toimeksiantosuhteessa työllistymiseen perustuvaa sääntelyn eriyttämistä, minkä vuoksi ehdotus ei ole ongelmallinen perustuslain 6 §:n 2 momentin kannalta.

Ehdotetut säännökset ovat sopusoinnussa perustuslain ja Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden ja Euroopan unionin lainsäädännön kanssa.

Edellä mainitun perusteella lakiehdotus voidaan käsitellä perustuslain 72 §:n mukaisessa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Koska työttömyysetuuden tason alentamisessa on kyse uuden tyyppisestä työttömyysetuuksien saamisen edellytyksestä, hallituksen esityksestä on kuitenkin perusteltua pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 5 luvun 13 §:n 1 momentti, 6 luvun 5 a § ja 7 luvun 10 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 5 luvun 13 §:n 1 momentti ja 7 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 1081/2016 sekä 6 luvun 5 a § laissa 1188/2009, ja
lisätään 6 lukuun siitä lailla 1081/2016 kumotun 3 a §:n tilalle uusi 3 a § sekä 7 lukuun uusi 5 a § seuraavasti:

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

13 §

Omavastuu aika

Työttömyyspäivärahaa maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa yhteensä viittä täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Omavastuu aika asetetaan kerran 6 luvun 7 §:ssä säädettyä työttömyyspäivärahan enimmäisaikaa kohti.

6 luku

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

3 a §

Työttömyyspäivärahan maksaminen alennettuna

Jos henkilö ei ole ajanjaksona, jolta hänelle on maksettu työttömyyspäivärahaa yhteensä 65 päivältä, ollut riittävästi työssä tai työllistymistä edistävässä palvelussa, maksetaan hänelle seuraavalta 65 päivältä työttömyyspäiväraha alennettuna.

Alentaminen tehdään täyteen työttömyyspäivärahaan ja sen suuruus on 4,65 prosenttia.

Työttömyyspäivärahaa saadessaan henkilön katsotaan 65 päivän aikana olleen riittävästi työssä tai työllistymistä edistävässä palvelussa, jos hän on kyseisenä aikana:

1) työssä yhteensä niin paljon, että työ kalenteriviikon aikana tehtynä luettaisiin palkansaajan työssäoloehtoon;

2) ansainnut yritystoiminnassa yhteensä vähintään 23 prosenttia 5 luvun 7 §:n 1 momentin mukaisesta yrittäjän työssäoloehtoon vaaditusta kuukausiansiosta;

HE 124/2017 vp

- 3) viisi päivää työllistymistä edistävässä palvelussa; tai
- 4) viisi päivää muussa valtioneuvoston asetuksella tarkemmin määritellyssä työpaikalla toteutettavassa työllistymistä tukevassa palvelussa tai toiminnassa.

Työttömyyspäivärahan 65 päivän tarkastelujakso alkaa, kun henkilölle työssäoloehdon täyttymisen perusteella maksetaan ensimmäisen kerran työttömyyspäivärahaa Seuraavat tarkastelujaksot alkavat edellisen tarkastelujakson päättymisestä. Tarkastelujakso alkaa uudelleen alusta ja etuus maksetaan ilman 2 momentissa tarkoitettua alentamista, kun henkilö palaa työttömyyspäivärahan saajaksi:

- 1) työllistyttyään kokoaikatyössä yhdenjaksoisesti yli kahden viikon ajan;
- 2) työllistyttyään päätoimisesti yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahden viikon ajan;
- 3) sen jälkeen kun hänen työttömyyspäivärahansa on hylätty 4 luvun 3 tai 5 §:n perusteella; tai
- 4) 2 a luvussa tarkoitetun korvauksettoman määräajan tai työssäolovelvoitteen jälkeen.

Henkilön työttömyyspäivärahaa ei alenneta 2 momentissa tarkoitetulla tavalla eikä hänen 3 momentissa tarkoitettua aktiivisuuttaan seurata, jos:

- 1) hänellä on vireillä työkyvyttömyyseläkehakemus;
- 2) hän työskentelee omais- tai perhehoitajana;
- 3) hän saa 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyden tai vamman perusteella myönnettyä etuutta; tai
- 4) hänen yhdenjaksoinen työttömyyspäivärahan saantinsa kokoaikaisen lomautuksen tai lyhennetyin työviikon perusteella kestää alle 65 maksupäivää.

5 a §

Yrittäjän oikeus korotettuun ansio-osaan

Ansiopäivärahaan oikeutetulle yrittäjälle maksetaan korotettua ansio-osaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta siten kuin 3 §:ssä säädetään.

7 luku

Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset

5 a §

Työmarkkinatuen maksaminen alennettuna

Jos henkilö ei ole ajanjaksona, jolta hänelle on maksettu työmarkkinatukea yhteensä 65 päivältä, ollut riittävästi työssä tai työllistymistä edistävässä palvelussa, maksetaan hänelle seuraavalta 65 päivältä työmarkkinatuki alennettuna.

Alentaminen tehdään täyteen työmarkkinatukeen ja sen suuruus on 4,65 prosenttia.

Työmarkkinatukea saadessaan henkilön katsotaan 65 päivän aikana olleen riittävästi työssä tai työllistymistä edistävässä palvelussa, jos hän on kyseisenä aikana:

- 1) työssä yhteensä niin paljon, että työ kalenteriviikon aikana tehtynä luettaisiin palkansaajan työssäoloehtoon;
- 2) ansainnut yritystoiminnassa yhteensä vähintään 23 prosenttia 5 luvun 7 §:n 1 momentin mukaisesta yrittäjän työssäoloehtoon vaaditusta kuukausiansiosta;
- 3) viisi päivää työllistymistä edistävässä palvelussa; tai
- 4) viisi päivää muussa valtioneuvoston asetuksella tarkemmin määritellyssä työllistymistä tukevassa palvelussa tai toiminnassa jonka ajalta henkilö on saanut työttömyyspäivärahaa työttömyyden perusteella.

HE 124/2017 vp

Työmarkkinatuen 65 päivän ensimmäinen tarkastelujakso alkaa, kun henkilö alkaa saada työmarkkinatukea. Seuraavat tarkastelujaksot alkavat edellisen tarkastelujakson päättymisestä. Tarkastelujakso alkaa uudelleen alusta ja etuus maksetaan ilman 2 momentissa tarkoitettua alentamista, kun henkilö palaa työmarkkinatuen saajaksi:

- 1) työllistyttyään kokoaikatyössä yhdenjaksoisesti yli kahden viikon ajan;
- 2) työllistyttyään päätoimisesti yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahden viikon ajan;
- 3) sen jälkeen kun hänen työttömyyspäivärahansa on hylätty 4 luvun 3 § tai 5 §:n perusteella; tai
- 4) 2 a luvussa tarkoitetun korvauksettoman määräajan tai työssäolovelvoitteen jälkeen.

Henkilön työmarkkinatukea ei alenneta 2 momentissa tarkoitettulla tavalla eikä hänen 3 momentissa tarkoitettua aktiivisuuttaan seurata, jos:

- 1) hänellä on vireillä työkyvyttömyyseläkehakemus;
- 2) hän työskentelee omais- tai perhehoitajana;
- 3) hän saa 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyden tai vamman perusteella myönnettyä etuutta; tai
- 4) hänen yhdenjaksoinen työmarkkinatuen saantinsa kokoaikaisen lomautuksen tai lyhennetyn työviikon perusteella kestää alle 65 maksupäivää.

10 §

Ostavastuu-aika

Työmarkkinatukea maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa yhteensä viittä täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .
Lain 5 luvun 13 §:n 1 momenttia ja 7 luvun 10 §:n 1 momenttia sovelletaan, jos omavastuu-
aika alkaa tämän lain tultua voimaan.

2.

Laki

työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1301/2002, seuraavasti:

4 §

Ansiopäivärahojen rahoitus

Valtionosuutena työttömyyskassalle maksetaan kustakin ansiopäivärahasta työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n mukaista peruspäivärahaa vastaava määrä. Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä tai 6 luvun 3 a §:n mukaisesti alennettuna, valtionosuutena maksetaan se määrä, joka vastaa peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

3.

Laki

työttömyyskassalain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyyskassalain (603/1984) työttömyyskassalain (603/1984) 25 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1190/2009, seuraavasti:

25 §

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoitus

Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä tai 6 luvun 3 a §:n mukaisesti alennettuna, valtionosuutena maksetaan se määrä, joka vastaa peruspäivärahan ja lapsikorotuksen suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä työttömyyspäivärahasta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

4.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sairausvakuutuslain (1224/2004) 11 luvun 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1201/2009, 1246/2010 ja 678/2014, siitä lailla 1201/2009 kumotun 2 kohdan tilalle uusi 2 kohta seuraavasti:

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

6 §

Sairaus- ja vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha edeltävän etuuden perusteella

Jos vakuutettu on sairaus- tai vanhempainpäivärahaoikeuden tai erityishoitorahaoikeuden alkamista edeltävien neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyysetuutta, hänelle maksettava sairaus- ja vanhempainpäiväraha tai erityishoitoraha on vähintään 86 prosenttia hänelle maksetun etuuden määrästä. Tällöin ei työttömyysetuuden määrää laskettaessa oteta huomioon:

2) työttömyysturvalain 6 luvun 3 a §:ssä tai 7 luvun 5 a §:ssä tarkoitettua työttömyysetuuden alentamista;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 19 päivänä syyskuuta 2017

Pääministeri

Juha Sipilä

Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila

1.

Laki**työttömyysturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 5 luvun 13 §:n 1 momentti, 6 luvun 5 a § ja 7 luvun 10 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 5 luvun 13 §:n 1 momentti ja 7 luvun 10 §:n 1 momentti laissa 1081/2016 sekä 6 luvun 5 a § laissa 1188/2009, ja
lisätään 6 lukuun siitä lailla 1081/2016 kumotun 3 a §:n tilalle uusi 3 a § sekä 7 lukuun uusi 5 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

5 luku

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset**Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset**

13 §

13 §

*Ostavastuu aika**Ostavastuu aika*

Työttömyyspäivärahaa maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa yhteensä seitsemää täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Omavastuu aika asetetaan kerran 6 luvun 7 §:ssä säädettyä työttömyyspäivärahan enimmäisaikaa kohti.

Työttömyyspäivärahaa maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa yhteensä viittä täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Omavastuu aika asetetaan kerran 6 luvun 7 §:ssä säädettyä työttömyyspäivärahan enimmäisaikaa kohti.

6 luku

6 luku

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto**Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto**

3 a §

*Työttömyyspäivärahan maksaminen alennettuna**Jos henkilö ei ole ajanjaksona, jolta hänelle on maksettu työttömyyspäivärahaa yhteen-*

sä 65 päivältä, ollut riittävästi työssä tai työllistymistä edistävässä palvelussa, maksetaan hänelle seuraavalta 65 päivältä työttömyyspäiväraha alennettuna.

Alentaminen tehdään täyteen työttömyyspäivärahaan ja sen suuruus on 4,65 prosenttia.

Työttömyyspäivärahaa saadessaan henkilön katsotaan 65 päivän aikana olleen riittävästi työssä tai työllistymistä edistävässä palvelussa, jos hän on kyseisenä aikana:

1) työssä yhteensä niin paljon, että työ kalenteriviikon aikana tehtynä luettaisiin palkansaajan työssäoloeseen;

2) ansainnut yritystoiminnassa yhteensä vähintään 23 prosenttia 5 luvun 7 §:n 1 momentin mukaisesta yrittäjän työssäoloeseen vaaditusta kuukausiansiosta;

3) viisi päivää työllistymistä edistävässä palvelussa; tai

4) viisi päivää muussa valtioneuvoston asetuksella tarkemmin määritellyssä työpaikalla toteutettavassa työllistymistä tukevassa palvelussa tai toiminnassa.

Työttömyyspäivärahan 65 päivän tarkastelujakso alkaa, kun henkilölle työssäoloehdon täyttymisen perusteella maksetaan ensimmäisen kerran työttömyyspäivärahaa Seuraavat tarkastelujaksot alkavat edellisen tarkastelujakson päättymisestä. Tarkastelujakso alkaa uudelleen alusta ja etuus maksetaan ilman 2 momentissa tarkoitettua alentamista, kun henkilö palaa työttömyyspäivärahan saajaksi:

1) työllistyttyään kokoaikatyössä yhdenjaksoisesti yli kahden viikon ajan;

2) työllistyttyään päätoimisesti yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahden viikon ajan;

3) sen jälkeen kun hänen työttömyyspäivärahansa on hylätty 4 luvun 3 tai 5 §:n perusteella; tai

4) 2 a luvussa tarkoitettun korvauksettoman määräajan tai työssäolovelvoitteen jälkeen.

Henkilön työttömyyspäivärahaa ei alenneta 2 momentissa tarkoitettulla tavalla eikä hänen 3 momentissa tarkoitettua aktiivisuuttaan seurata, jos:

1) hänellä on vireillä työkyvyttömyyseläkehakemus;

2) hän työskentelee omais- tai perhehoitajana;

HE 124/2017 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3) hän saa 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyden tai vamman perusteella myönnettyä etuutta; tai
4) hänen yhdenjaksoinen työttömyyspäivärahan saantinsa kokoaikaisen lomautuksen tai lyhennetyn työviikon perusteella kestää alle 65 maksupäivää.

5 a §

5 a §

Yrittäjän oikeus korotettuun ansio-osaan

Yrittäjän oikeus korotettuun ansio-osaan

Ansiopäivärahaan oikeutetulle yrittäjälle maksetaan korotettua ansio-osaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta siten kuin 3 b §:ssä säädetään.

Ansiopäivärahaan oikeutetulle yrittäjälle maksetaan korotettua ansio-osaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta siten kuin 3 §:ssä säädetään.

7 luku

7 luku

Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset

Työmarkkinatukea koskevat yleiset säännökset

5 a §

Työmarkkinatuen maksaminen alennettuna

Jos henkilö ei ole ajanjaksona, jolta hänelle on maksettu työmarkkinatukea yhteensä 65 päivältä, ollut riittävästi työssä tai työllistymistä edistävässä palvelussa, maksetaan hänelle seuraavalta 65 päivältä työmarkkinatuki alennettuna.

Alentaminen tehdään täyteen työmarkkinatukeen ja sen suuruus on 4,65 prosenttia.

Työmarkkinatukea saadessaan henkilön katsotaan 65 päivän aikana olleen riittävästi työssä tai työllistymistä edistävässä palvelussa, jos hän on kyseisenä aikana:

1) työssä yhteensä niin paljon, että työ kalenteriviikon aikana tehtynä luettaisiin palkansaajan työssäoloehtoon;

2) ansainnut yritystoiminnassa yhteensä vähintään 23 prosenttia 5 luvun 7 §:n 1 momentin mukaisesta yrittäjän työssäoloehtoon vaaditusta kuukausiansiosta;

3) viisi päivää työllistymistä edistävässä palvelussa; tai

4) viisi päivää muussa valtioneuvoston asetuksella tarkemmin määritellyssä työllistymistä tukevassa palvelussa tai toiminnassa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

jonka ajalta henkilö on saanut työttömyyspäivärahaa työttömyyden perusteella.

Työmarkkinatuen 65 päivän ensimmäinen tarkastelujakso alkaa, kun henkilö alkaa saada työmarkkinatukea. Seuraavat tarkastelujaksot alkavat edellisen tarkastelujakson päättymisestä. Tarkastelujakso alkaa uudelleen alusta ja etuus maksetaan ilman 2 momentissa tarkoitettua alentamista, kun henkilö palaa työmarkkinatuen saajaksi:

1) työllistyttyään kokoaikatyössä yhdenjaksoisesti yli kahden viikon ajan;

2) työllistyttyään päätoimisesti yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahden viikon ajan;

3) sen jälkeen kun hänen työttömyyspäivärahansa on hylätty 4 luvun 3 § tai 5 §:n perusteella; tai

4) 2 a luvussa tarkoitetun korvauksettoman määräajan tai työssäolovelvoitteen jälkeen.

Henkilön työmarkkinatukea ei alenneta 2 momentissa tarkoitetulla tavalla eikä hänen 3 momentissa tarkoitettua aktiivisuuttaan seurata, jos:

1) hänellä on vireillä työkyvyttömyyseläkehakemus;

2) hän työskentelee omais- tai perhehoitajana;

3) hän saa 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettua työkyvyttömyyden tai vamman perusteella myönnettyä etuutta; tai

4) hänen yhdenjaksoinen työmarkkinatuen saantinsa kokoaikaisen lomautuksen tai lyhennetyin työviikon perusteella kestää alle 65 maksupäivää.

10 §

Ostavastuu aika

Työmarkkinatukea maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa yhteensä seitsemää täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana.

10 §

Ostavastuu aika

Työmarkkinatukea maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa yhteensä viittä täyttä työpäivää vastaavan ajan enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana.

HE 124/2017 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Lain 5 luvun 13 §:n 1 momenttia ja 7 luvun
10 §:n 1 momenttia sovelletaan, jos omavas-
tuu aika alkaa tämän lain tultua voimaan.

2.

Laki

työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1301/2002, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Ansiopäivärahojen rahoitus

Ansiopäivärahojen rahoitus

Valtionosuutena työttömyyskassalle maksetaan kustakin ansiopäivärahasta työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n mukaista peruspäivärahaa vastaava määrä. Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuutena maksetaan se määrä, joka vastaa peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Valtionosuutena työttömyyskassalle maksetaan kustakin ansiopäivärahasta työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n mukaista peruspäivärahaa vastaava määrä. Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä tai 6 luvun 3 a §:n mukaisesti alennettuna, valtionosuutena maksetaan se määrä, joka vastaa peruspäivärahan suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

3.

Laki

työttömyyskassalain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyyskassalain (603/1984) työttömyyskassalain (603/1984) 25 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1190/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

25 §

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoitus

Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuutena maksetaan se määrä, joka vastaa peruspäivärahan ja lapsikorotuksen suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä työttömyyspäivärahasta.

Ehdotus

25 §

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoitus

Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä *tai 6 luvun 3 a §:n mukaisesti alennettuna*, valtionosuutena maksetaan se määrä, joka vastaa peruspäivärahan ja lapsikorotuksen suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä työttömyyspäivärahasta.

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä* kuu-
ta 20 .

4.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sairausvakuutuslain (1224/2004) 11 luvun 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1201/2009, 1246/2010 ja 678/2014, siitä lailla 1201/2009 kumotun 2 kohdan tilalle uusi 2 kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

11 luku

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä**Päivärahaetuuksien määrä**

6 §

6 §

*Sairaus- ja vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha edeltävän etuuden perusteella**Sairaus- ja vanhempainpäiväraha ja erityishoitoraha edeltävän etuuden perusteella*

Jos vakuutettu on sairaus- tai vanhempainpäivärahaoikeuden tai erityishoitorahaoikeuden alkamista edeltävien neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyysetuutta, hänelle maksettava sairaus- ja vanhempainpäiväraha tai erityishoitoraha on vähintään 86 prosenttia hänelle maksetun etuuden määrästä. Tällöin ei työttömyysetuuden määrää laskettaessa oteta huomioon:

Jos vakuutettu on sairaus- tai vanhempainpäivärahaoikeuden tai erityishoitorahaoikeuden alkamista edeltävien neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyysetuutta, hänelle maksettava sairaus- ja vanhempainpäiväraha tai erityishoitoraha on vähintään 86 prosenttia hänelle maksetun etuuden määrästä. Tällöin ei työttömyysetuuden määrää laskettaessa oteta huomioon:

1) työttömyysturvalain 4 luvun 4 §:n mukaista sovittelussa huomioon otettavaa tuloa; 2 kohta on kumottu L:lla 22.12.2009/1201.

3) sellaista työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettua etuutta, joka tämän lain 12 luvun 2 §:n mukaan on vähennettävä päivärahasta;

4) työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää korotettua ansio-osaa siltä osin kuin sen määrä ylittää mainitun pykälän 1 momentin mukaan määräytyvän ansio-osan;

2) työttömyysturvalain 6 luvun 3 a §:ssä tai 7 luvun 5 a §:ssä tarkoitettua työttömyysetuuden alentamista;

HE 124/2017 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5) työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää peruspäivärahan korotusosaa eikä mainitun lain 7 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan määräytyvää työmarkkinatuen korotusosaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .